

ЖИВИТ ПАРАБЫКИ

С. АЛЕКСЕВИН
„БОЛШОНЫЧНЫ БОЛДГ“ гиж
дсгтрае Орчулень Дорджин
Баснь, зуррудинь Будников
Николай зурсми.

Нарвиг өкөдж хав. Виктория боли Чопор гиде шивасиң хацхав. Эиүнэс, эрениң цумадж авчкад, балгъспур дэврдж орхар седдясми. Бомбардирмүд долан хонтан тонаси ингалан гарого баясми. Барабык чиги бас юмнд гарого баяв. Кенъкргән хаджугшан тавчкад, сумд зөбгәд, товд дәр кедж өгләд баяв. Наамдч өдртән Гонор гиде шивә күүрв. Терүг төгәлдәсн шавр дендрин нурад, нүки болв.

— Не, ода дэврхәр белн болджати, — гидж салдемуд келдв.

Дигтә ән цагла Барабыкиг хаанур дуудулдж. Петр, Барабыкин уутъхи утулиң нудинь халәчкәд:

— Маньгдвчи? . . — гидж сурв.

— Хальмгв, — гидж Барабык хәрү өгв.

— Халәгъич үүг! — Бас салде, — гидж Петр инәмсклв.

— Би кенъкргчв, гидж Барабык хәрү өгв.

— Хәрн, чи нанд кергәтәч, — гидж Петр келв. — Шивәгүр одад, Нарвин комендант бичг өгхмч Зуг болгәдж, сагар йон, — гидж Петр заав. — Кенъкргән догшар цокад йон, Хрәсән әлч болджанав гидж кел.

Барабык гарад йонв, баясн чидләри кенъкргән цокад йовна. Орсин салдсиг уачкәд, шведмүд хадган зогсан.

Барабык шивәд бөрдәд ирхлә: — Кемчи? — гидж хәәкрдж сурцхав.

— Би Хрәсән цеггә әлчв, — гидж Барабык хәрү өгв. Щивән күнд үүднә төмр төдг джиньнәд, нег хасвич аргәул секгдв. Барабык шивә дотр орв.

Шин балгъсна матъхр бички уульницсар, хамхрха, шатджах гермүдин бөгүр Барабыкиг Нарвск бәашнигүр дахулад йовб. Бәашнигсин өмигүн нүки баянә. Нүки деегүр тактта. Тактиң өргәтә.

— Кембичи? — гидж тендк бийәсн харульчир хәәкрдв.

— Би Хрәсән цеггә әлчв, — гидж Барабык бас хәрү өгв.

Күнд цев хәнкнәд, такт буулгәдв. Барабык бәашниңд ордж ирв. Барабыкиг уутъхи коридорар, чакчм давшурар дахулад гарв. Аш сүүлдн ик залд ордж ирхәв. Холд, залд этци, бидр өвги бәәхиг Барабык үзв.

«Генерал Гори» гидж Барабык ташв. Гори бичиг авад, умшв. «Гонор бурхна еваләр әврән күүчгдн, дэврдж орх хаалгъ секәтә...» — гидж Петр бичдкәнә. Шивәг өгәд, цуе цургулгъиң зогсахми гидж Петр бичдкәнә.

Бичкиг умшчкад Гори, Бабатиг шилтәд халәв.

— Петр хаанд одад, шведмүд ордж өгдә зокал уга гиггәд кел, — гидж Гори келв. — Медвч?

— Төрүң медсн уга, — гидж Барабык хәрү өгв.

— Петр хаанд одад, шведмүд ордж өгдә зокал гидж угадж гиггәд кел; — гидж Гори давтдж келв.

— Яггәд уга болджахм? — гидж Барабык хәрү өгв. — Бәәнә. Орешкин бөр ордж өгләт, Ниеншанцин бөр ордж өгләт. Тим зокал баясн тер болджахгөв. Нарв ююгъари деерв? Нарвд чиги ордж өгхт.

— Юю? — гидж Гори хәәкрв.

Генералин нүднъ улигтад одв. Гори үлдән шүүрч авад, орсин салдсур дэврв.

— Хрә!... Хрә!.. — гидж хәәкрәд, О, Мария, хәәрхи! — гидж зальврв.

Тиггәд Барабык юн чиги уга гарв. Юн болсинь Барабык цугтиң хаанд келв.

— Халәгъич түүг! Гори тегәд мел тиггдж: «Шведмүд ордж өгдми биш» гидж келв? — гидж Петр келв.

— Мел, тиггв, товч-капитан!

— Нам тегәд король зөвтә болдвчиго? — гидж Петр сурв.

— Яггәд зөвтә болджахм, — гидж Барабык бурушав. Түүнд келв шүв: «негдвар — Орешкин бөр ордж өгләт, хойрхлә, Ниеншанцин бөр ордж өгләт, тегәд Нарвин бөр чиги ордж өгх болджанат». Яхм билә, бурхид гурвдгчиң кергәтә.

— Айта бәәджч! Хрәсән салде метәр тоолдг бәәджч — гидж Петр келв. — Уга, әзи хан, тимм биш, — гидж Барабык келв.

— Юн — тимм биш? — гидж Петр алигтрв.

— Ямаран салде болх биләв? Би кенъкргчв.

— Не, тегәд, кенъбергч — салде биш болджахмби? — гидж Петр алигтрв.

— Уга: товч-капитан, — бу уга болси хөөн — тер ямаран салде билә? — гидж Барабык Бабат хәрү өгв.

— Халәгъич үүг! — гидж Петр инәмскәд, келв: — Бу уга, гинчи? Гем уга, ротин командиртән одад: бу өгтхә гидж хан закв ги. Шведмүдин тускар болхла, чи үн келвч: Нарвд чиги ордж өгцхәх.

Бабат Барабык — товчрин ротин кенъкргч баясми. Ним чадмг кенъкргч нань бөкл цегт уга баясми. Барабык кәлә негдүләд цокдиг чиги, цеггә докъядиг чиги цугтиң сәәнәр медг баясми.

Дакад Барабык, генерал Горила бийләв күүндсинь оин медг баясми.

Эн нигдж болсми.

Юлиин 30-д. амрдг өдр, орсмуд